

**ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ
ФАКУЛЬТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА РУХОМОГО СКЛАДУ ЗАЛІЗНИЦЬ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ ТА ІСТОРІЇ НАУКИ І ТЕХНІКИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ФІНТ
Віра ГАМАЛІЯ
Протокол №1 від «29» серпня 2023 р.

**ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ – СИЛАБУС
«Актуальні проблеми духовності. Основи сім'ї»**

Викладач	Кандидат філософських наук, доцент СПИС Ольга Анатоліївна
E-mail	olgaspys@gmail.com
Офіційна назва освітньої програми	Локомотиви та локомотивне господарство
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	27 «Транспорт»
Спеціальність	273 «Залізничний транспорт»
Обсяг дисципліни в кредитах ECTS	3
Статус дисципліни (обов'язкова, вибіркова)	Цикл дисциплін професійної підготовки, вибіркова
Мета вивчення дисципліни	Метою вивчення дисципліни є формування у студентів життєвої, соціальної, громадянської компетентностей з питань шлюбу, сім'ї та батьківства; підвищення цінності любові як базового почуття, що сприяє розбудові гармонійних сімейних стосунків як запоруки здорового суспільства
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у сфері залізничного транспорту відповідно до спеціалізації або у процесі подальшого навчання із застосуванням положень, теорій та методів природничих, технічних, інформаційних та соціально-економічних наук, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов функціонування об'єктів залізничного транспорту. Вміти самостійно проводити пошук інформації з різних джерел та її аналіз, сприймати отримані знання та поєднувати їх із уже наявними, розв'язувати спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми під час професійної діяльності та адаптуватись

	до нових умов в певній вузькій області транспорту, яка лежить поза межами вибраної спеціалізації.
Загальні компетентності	<p>ЗК 7. Здатність працювати автономно та в команді.</p> <p>ЗК 8. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК 10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК 12. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.</p>

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

Змістовий модуль 1 **ФОРМУВАННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ. ПОДРУЖНІ СТОСУНКИ**

Тема 1. Роль ідентичності людини в сучасних умовах

Ідентичність людини. Види ідентичності. Вплив сім'ї на формування ідентичності та – ідентичності на сімейні стосунки. Вплив глобалізаційних процесів та постмодерного світу на інститут сім'ї.

Література: 2, 7, 9, 13.

Ключові слова: ідентичність, особистість, сім'я, глобалізаційні процеси, інститут сім'ї.

Тема 2. Ціннісне формування особистості

Роль світогляду у формуванні особистості. Життєві цінності людини. Ієрархія цінностей. Вплив середовища на формування ієрархії цінностей. Моделі формування особистості. Базові духовно-моральні цінності. Необхідність спільних цінностей у подружжі як одна із запорок щасливого життя.

Література: 1, 2, 5, 7, 8, 9, 13.

Ключові слова: світогляд, особистість, духовно-моральні цінності, ієрархія цінностей, подружжя.

Тема 3. Прийняття рішення в житті людини: світоглядні аспекти

Психічні процеси людини, їх участь у прийнятті рішень. Роль духовно-моральної основи у прийнятті людиною відповідних рішень.

Література: 2, 7, 9.

Ключові слова: світоглядні аспекти, психічні процеси, прийняття рішень, духовно-моральна основа

Тема 4. Визнання в житті людини

Чинники визнання людини: духовний, емоційний, фізичний, матеріальний. Характеристики визнання. Типи людей за рівнем матеріального і духовного багатства.

Принципи пошуку супутника життя для забезпечення гідного життя та особистісного розвитку, продовження роду.

Література: 1, 2, 7, 9.

Ключові слова: визнання людини, типи людей, супутник життя, гідність життя, особистісний розвиток, продовження роду.

Тема 5. Взаємне пізнання

Романтичні стосунки. Розчарування і розрив стосунків. Осмислення власних переваг і недоліків. Необхідність уміння змінюватися. Тривалість періоду пізнання. Необхідність романтичних стосунків та пізнання молодими людьми одне одного перед створенням сім'ї. Етико-психологічна готовність до вступу в шлюб. Важливість культури статевих стосунків.

Література: 2, 7, 9, 13.

Ключові слова: дошлюбні стосунки, період пізнання, етико-психологічна готовність, культура статевих стосунків.

Тема 6. Шлюб. Види шлюбів

Інститут шлюбу. Умови укладання шлюбу. Шлюбний договір. Зрілість людини. Види зрілості людини: фізична, статева, психологічна, юридична, економічна, духовна та їхні ознаки (критерії/показники).

Література: 6, 7, 9, 15.

Ключові слова: інститут шлюбу, види шлюбів, шлюбний договір, зрілість людини.

Тема 7. Основи сім'ї: любов

Ознаки любові у сім'ї: вірність, взаємність, діяльність, тривалість, прощення. Мови любові. Характеристика та види любові. Ознаки любові та закоханості, справжніх почуттів і пристрасті. Значення емоційних стосунків у сім'ї. Емоційна підтримка в сім'ї. Способи розвитку емоційних стосунків.

Література: 1, 7, 9, 13, 15, 16.

Ключові слова: основи сім'ї, види любові, мови любові, ознаки з любові, емоційні стосунки.

Тема 8. Роль дружини та чоловіка у розвиткові подружніх стосунків

Питання ієрархії в сім'ї у до модерну і у добу постмодерну». Роль чоловіка як «царя, священника і забезпечувача». Роль дружини як помічниці чоловіка і «берегині домашнього вогнища». Поняття «маскулинність» і «фемінність» через призму подружніх стосунків.

Література: 6, 7, 9, 13, 15, 16.

Ключові слова: ієрархія в сім'ї, доба модерну, доба постмодерну, «маскулинність», «фемінність», роль чоловіка, роль дружини, подружні стосунки.

Тема 9. Мистецтво спілкування

Причини виникнення конфліктів. Ревнощі, егоцентризм, маніпуляція, небажання бути відповідальним. Уникнення та вирішення конфліктів. Подружній діалог, розвиток культури почуттів у процесі міжособистісного спілкування в сім'ї.

Література: 7, 9, 13, 15, 16.

Ключові слова: конфлікти, причини конфліктів, вирішення конфліктів, подружній діалог, розвиток культури почуттів.

Тема 10. Прощення – питання вибору

Суть поняття «прощення». Наслідки непростення: фізичні, психологічні та духовні.

Аспекти прощення. Шляхи подолання конфліктних ситуацій. Способи відновлення довіри у сімейних стосунках. Прощення як дієвий метод отримання звільнення і полегшення від негативних спогадів.

Література: 7, 9, 15, 16.

Ключові слова: сімейні стосунки, феномен прощення, наслідки непростення, аспекти прощення, способи відновлення довіри.

Змістовий модуль 2 **СТАН БАТЬКІВТВА**

Тема 11. Сучасні виклики, факти та наслідки інституту батьківства

Проблемні сім'ї. Відповідальне та безвідповідальне батьківство. Наслідки відсутності взаємодії дітей з батьками. Перешкоди та необхідні передумови на шляху до успішного батьківства. Ефективне батьківство. Досвід позитивного батьківства як найкраща спадщина від батьків.

Література: 4, 7, 9, 13.

Ключові слова: відповідальне батьківство, безвідповідальне батьківство, успішне батьківство, ефективне батьківство, проблемні сім'ї.

Тема 12. Стосунки з батьками

Ставлення батьків до одружених дітей. Ранні розлучення, їх причини. Ставлення подружжя до батьків. Психологічний мікроклімат у родині. Моделі поведінки членів молодшої сім'ї та їхніх батьків.

Література: 7, 9, 13.

Ключові слова: родина, молода сім'я, стосунки з одруженими дітьми, психологічний мікроклімат, моделі поведінки.

Тема 13. Пізнання внутрішнього світу дитини

Важливість знань внутрішнього світу дитини як одна із заповорок її успішного виховання. Задатки і здібності. Оточення дитини. Інтереси. Створення безпечного і турботливого середовища.

Література: 2, 7, 9, 13.

Ключові слова: успішне виховання, стосунки з дітьми, внутрішній світ дитини, безпечне середовище, турботливе середовище,

Тема 14. Типи виховання

Потурання, запусценість, авторитаризм, авторитет. Дисципліна у сім'ї. Заборони для дитини. Підтримка дитини. Типові помилки батьків у вихованні дітей. Важливість формування позитивного іміджу батька в суспільстві.

Література: 7, 9, 13, 14.

Ключові слова: типи виховання, дисципліна у сім'ї, позитивний імідж, постійність, емоційна витримка, невербальне спілкування.

Тема 15. Загрози інституції сім'ї у сучасному суспільстві

Офіційний і цивільний шлюби. Домашнє насильство як соціальна проблема. Види і форми насильства. Державна політика щодо попередження насильства в сім'ї. Фізичні та психологічні залежності та прогнози зростання домашнього насильства після війни. Збереження інституту сім'ї в умовах викликів глобалізаційного світу.

Література: 7, 9, 13, 14.

Ключові слова: інституту сім'ї, загрози сім'ї, офіційний шлюб, цивільний шлюб, домашнє насильство, викликів глобалізаційного світу.

ПРОГРАМНІ (ОЧІКУВАНІ) РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Програмні результати навчання	<p>ПР 1. Проводити професійну діяльність у соціальній взаємодії оснований на гуманістичних і етичних засадах.</p> <p>ПР 6. Дотримуватися норм спілкування у професійній взаємодії з колегами, керівництвом, учнями, ефективно працювати у команді.</p> <p>ПР 10. Усвідомлювати цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України.</p>
-------------------------------	--

ОЦІНЮВАННЯ

Форми поточного та підсумкового контролю		Поточний контроль – 85 балів Підсумковий контроль – (залік) – 15 балів	
ШКАЛИ ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS			
100-бальна шкала	Національна шкала	Оцінка за шкалою ECTS	
		Шкала ECTS	Критерії оцінювання
90-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
80-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального, робота з двома – трьома незначними помилками.
75-79		C	«Добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками.
65-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» - теоретичний зміст курсу освоєний не повністю, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, містять помилки, робота з трьома значними помилками.
60-64		E	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімум критеріїв оцінки.
21-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання

			навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота що потребує доробки
1-20		Ф	«Безумовно незадовільно» теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Бех. І. Д. Особистість на шляху до духовних цінностей: монографія / І. Д. Бех. – Київ – Чернівці: Букрек, 2018. – С. 75.
2. Буковинський А. Що потрібно знати до створення сім'ї. Книга 1.К. 2015. с. 112.
3. Вісник Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту «Актуальні проблеми державної сімейної політики», № 1–2. – Київ, 2010. – 153 с.
4. Головін В. Як бути класним татом // <https://equalibra.org/uk/book/yak-buti-klasnim-tatom-istoriyi-ta-dosvid-vidomih-batkiv/>
5. Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14>
6. Кісь О. Жінка в традиційній українській культурі (друга половина XIX – початок XX століття) / О. Кісь. – Львів: Інститут народознавства НАН України, 2008. – 271 с.
7. Ліпич Л. Сім'я та сімейні цінності в умовах трансформації традиційних соціальних інститутів // Релігійна свобода. 2018. № 21. С. 14-27.
8. Програма «Нова українська школа» у поступі до цінностей / І. Д. Бех – кер. авт. кол. – К., 2018. – 36 с.
9. Саннікова Т. Свобода особистості та турбота про інших в дискурсі сімейних цінностей // Релігійна свобода. 2018. № 21. С. 35 – 40.
10. Сімейна політика України – цілі та завдання: матер. парлам. слухань у Верховній Раді України 17 червня 2015 р. / Верховна Рада України, Комітет з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму. – К.: Парлам. вид-во, 2015. – 208 с.
11. Слюсар Л. Плюралізація форм шлюбу та її вплив на дітородні орієнтації / Л. Слюсар // Демографія та соціальна економіка. –2010. – № 1. – С. 81–89.
12. Слис О. Досвід протестантських церков у подоланні родинних криз // Релігійна свобода. 2018. № 21. С. 50 – 59.
13. Филипович Л. Актуалізація сімейних цінностей в постсекулярну добу: виклики для Держави і Церкви // Релігійна свобода. 2018. № 21. С. 7 – 13.
14. Фомін Ф. Сім'я у нестабільній сучасній реальності / Ф. Фомін // Людина в модифікаціях інформаційного світу: синергетичний аспект: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 23 жовтня 2012 року, м. Київ. – К.: Інститут обдарованої дитини, 2012. – С. 285–292.
15. Фомін Ф. Феномен любові як екзистенціальна та моральна основа сім'ї / Ф. В. Фомін // Гілея (науковий вісник): [зб. наук. праць] / [гол. ред. В. М. Вашкевич]. – К.: ВІР УАН, 2012. – Випуск 67 (№ 12). – С. 316-321.
16. Чемпмен Гері П'ять мов любові у подружжі // <https://chitaka.com.ua/knigi/p-yat-mov-lyubovy-u-podruzzhzi/>

Додаткова:

1. Леснік Елліна Мій недосконалий шлюб. Від ілюзій до реальності // <https://equalibra.org/uk/book/miy-nedoskonaliy-shlyub/>
2. Молода сім'я в Україні: Державна доповідь про становище молодих сімей в Україні (за підсумками 2008-2009 р.) / Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту, Державний інститут розвитку сім'ї та молоді. – К., 2010. – 153 с.

3. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.05.2013 № 341 «Про затвердження державної цільової соціальної програми підтримки сім'ї до 2016 року» // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/341-2013-п#Text>
4. Сімейні цінності: навчально-методичний посібник до навчальної програми «Сімейні цінності» (35 годин) [для педагогічних працівників] / В. І. Пріт, З. В. Охрименко, Л. В. Корецька / Видання третє, доповнене з додатком. – Івано-Франківськ: НАІР, 2016. – 284 с.
5. Становище сімей в Україні (за підсумками 2000-2009 років): Щорічна державна доповідь Президентів України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище сімей та стан реалізації державної сімейної політики / Міністерство України справах сім'ї, молоді та спорту, Державний інститут розвитку сім'ї та молоді. – Київ, 2011. – 224 с.
6. Фабер А., Мазліш Е. Як слухати, щоб діти з нами говорили. Як говорити, щоб діти нас слухали // http://christian-psychology.org.ua/zhuttya_v_podruzzhzi/psy-parents/2602-yak-sluhati-schob-dti-z-nami-govorili-yak-govoriti-schob-dti-nas-sluhali.html

Електронні ресурси

1. <https://osnovy.online/buy#rec347496150>
2. <https://sobor.com.ua/news/efekt-batka#:~:text=Дослідження%20доводять%2C%20що%20діти%2C%20батьки%20як%20залучені%20в,переносять%20менше%20психологічних%20травм%20протяго%20всього%20свого%20життя>